

Лисецький Ю.М.

ДП «ЕС ЕНД ТІ УКРАЇНА»

Павленко Д.Г.

ДП «ЕС ЕНД ТІ УКРАЇНА»

Семенюк Ю.В.

ДП «ЕС ЕНД ТІ УКРАЇНА»

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

В умовах сучасних гібридних загроз систему національної безпеки України необхідно постійно вдосконалювати та динамічно змінювати, зокрема її організаційно-правові основи. Розглянувши у статті основні складові частини національної безпеки, її організаційну структуру та нормативно-правову базу, можливо зазначити, що оскільки життя суспільства розгортається в різних сферах (економічній, політичній, екологічній, інформаційній та інших) і в кожній із них можлива дія факторів, які породжують загрози національній безпеці й одночасно можливості щодо їх нейтралізації, систему національної безпеки також можна розглядати як сукупність взаємопов'язаних складових частин національної безпеки за вказаними сферами. Система забезпечення національної безпеки є однією з основних складових частин системи національної безпеки. Вона утворює сукупність взаємопов'язаних та взаємообумовлених суб'єктів забезпечення національної безпеки (посадові особи держави, органи державної влади та місцевого самоврядування, державні установи та заклади, сили та засоби сектору безпеки, інститути громадянського суспільства, окремі громадяни), об'єднаних цілями та завданнями щодо захисту національних інтересів та механізмів (інституційних, організаційних, правових та інших), які забезпечують їх узгоджену діяльність вказаних суб'єктів на основі чинного законодавства. Динаміка впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на національну безпеку, які одночасно впливають і на міжнародну безпеку, зумовлює необхідність постійної реорганізації, створення та ліквідації тих чи інших складових частин системи забезпечення національної безпеки, зокрема й тих, які одночасно інтегровані як у систему національної безпеки, так і у відомчі, регіональні та міжнародні системи безпеки. Тому організаційно-правові основи протидії загрозам національної безпеки в умовах сучасних гібридних загроз теж необхідно змінювати та удосконалювати залежно від змін зовнішньої і внутрішньої соціально-економічної та воєнно-політичної обстановки.

Ключові слова: національна безпека, гібридні загрози, система національної безпеки, складові частини, структура, суб'єкти, нормативно-правові акти.

Постановка проблеми. В умовах сучасних гібридних загроз систему національної безпеки України необхідно постійно вдосконалювати та динамічно змінювати, зокрема і її організаційно-правові основи. Тому задача дослідження організаційно-правових аспектів протидії загрозам національній безпеці держави є актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання національної безпеки та різноманітних загроз національній безпеці досліджувалися в наукових працях як зарубіжних, так і вітчизняних авторів: Мартинюка В.В. [1], В.П. Горбуліна В.П. [2], Тиханьчева О.В. [3], Глазова О.В. [4], Ліпкана В.А. [5,6], Возженникова А.В. [7] та інших. Разом

із тим організаційно-правові аспекти протидії загрозам національній безпеці в умовах сучасних гібридних загроз залишаються недостатньо дослідженими.

Постановка завдання. Сформувані науково-обґрунтовані погляди на організаційно-правові основи протидії загрозам національній безпеці України в умовах сучасних гібридних загроз.

Виклад основного матеріалу дослідження. Указом Президента України № 92/2016 було затверджено рішення Ради національної безпеки і оборони України від 04.03.2016 року «Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України», як визначає систему поглядів на розвиток

безпекових та оборонних спроможностей України у середньостроковій перспективі, сформованих на основі оцінки безпекового середовища та фінансово-економічних можливостей держави, здійснених у рамках комплексного огляду сектору безпеки і оборони України [8]. Правовою основою Концепції є Конституція та закони України. У Концепції визначена цілісна система управління сектором безпеки і оборони для забезпечення своєчасного і адекватного реагування на кризові ситуації, які загрожують національній безпеці, удосконалення системи планування у секторі безпеки та оборони, забезпечення раціонального використання державних ресурсів. У ній також визначена організаційна структура сектору безпеки і оборони України (рис. 1).

Концепцією ця організаційна структура значно розширена шляхом створення умов для широкого залучення недержавних організацій до виконання завдань в інтересах національної безпеки і оборони держави. Найбільш перспективними напрямками їх діяльності мають бути: надання послуг

в інтересах виконання миротворчих завдань ЗС України; функціонування мережі недержавних дослідних інституцій, що фахово опікуються проблемами безпеки та оборони тощо.

Основними завданнями сектору безпеки і оборони є: оборона України, захист її державного суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності; захист державного кордону України; захист конституційного ладу, економічного, науково-технічного і оборонного потенціалу України, законних інтересів держави та прав громадян від розвідувальної і підривної діяльності іноземних спеціальних служб, посягань із боку окремих організацій, груп та осіб, а також забезпечення громадської безпеки та охорони державної таємниці, іншої інформації з обмеженим доступом; попередження, виявлення, припинення та розкриття злочинів проти миру і безпеки людства, інших протиправних дій, які безпосередньо створюють загрозу життєво важливим інтересам України, боротьба з тероризмом, корупцією та організованою злочинністю у сфері управління і

Рис. 1. Організаційна структура сектору безпеки і оборони України

економіки; забезпечення інформаційної та кібербезпеки; надання допомоги органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування у запобіганні та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру, а також воєнного характеру, розвиток міжнародного співробітництва у цій сфері; участь у забезпеченні міжнародної стабільності та безпеки.

Указ Президента України № 287/2015 від 26.05.2015 року про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 06.05.2015 року «Про Стратегію національної безпеки України» зі змінами і доповненнями, внесеними Указом Президента України від 14.09.2020 року № 392/2020 (Зі змінами, внесеними згідно з Указом Президента № 392/2020 від 14.09.2020) [9]. Стратегія національної безпеки України визначає: пріоритети національних інтересів України та забезпечення національної безпеки, цілі та основні напрями державної політики у сфері національної безпеки; поточні та прогнозовані загрози національній безпеці та національним інтересам України з урахуванням зовнішньополітичних та внутрішніх умов; основні напрями зовнішньополітичної та внутрішньополітичної діяльності держави для забезпечення її національних інтересів і безпеки; напрями та завдання реформування й розвитку сектору безпеки і оборони; ресурси, необхідні для реалізації Стратегії.

Стратегія є основою для розроблення таких документів щодо планування у сферах національної безпеки і оборони, які визначатимуть шляхи та інструменти її реалізації: Стратегія людського розвитку; Стратегія воєнної безпеки України; Стратегія громадської безпеки та цивільного захисту України; Стратегія розвитку оборонно-промислового комплексу України; Стратегія економічної безпеки; Стратегія енергетичної безпеки; Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату; Стратегія біобезпеки та біологічного захисту; Стратегія інформаційної безпеки; Стратегія кібербезпеки України; Стратегія зовнішньополітичної діяльності; Стратегія забезпечення державної безпеки; Стратегія інтегрованого управління кордонами; Стратегія продовольчої безпеки; Національна розвідувальна програма.

Законом України «Про національну безпеку України» № 2469-VIII (2469-19) від 21.06.2018 зі змінами і доповненнями, внесеними Законами України № 522-IX від 04.03.2020 року, № 808-IX від 17.07.2020 року, № 912-IX від 17.09.2020 року, відповідно до статей 1, 2, 17, 18 і 92 Конституції України, визначаються основи та

принципи національної безпеки і оборони, цілі та основні засади державної політики, що гарантуватимуть суспільству і кожному громадянину захист від загроз [10]. Цим Законом також визначаються та розмежовуються повноваження державних органів у сферах національної безпеки і оборони, створюється основа для інтеграції політики та процедур органів державної влади, інших державних органів, функції яких стосуються національної безпеки і оборони, сил безпеки і сил оборони, визначається система командування, контролю та координації операцій сил безпеки і сил оборони, запроваджується всеосяжний підхід до планування у сферах національної безпеки і оборони, забезпечуючи у такий спосіб демократичний цивільний контроль над органами та формуваннями сектору безпеки і оборони.

Законом України від 01.07.2010 року № 2411-VI «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» (зі змінами та доповненнями, внесеними згідно із Законами № 1170-VII від 27.03.2014, ВВР, 2014, № 22, ст. 816; № 35-VIII від 23.12.2014, ВВР, 2015, № 4, ст.13; № 2091-VIII від 08.06.2017, ВВР, 2017, № 30, ст.329; № 2180-VIII від 07.11.2017, ВВР, 2017, № 51-52, ст.445; № 2469-VIII від 21.06.2018, ВВР, 2018, № 31, ст. 241) визначаються засади внутрішньої політики України у сферах розвитку державності, розвитку місцевого самоврядування та стимулювання розвитку регіонів, формування інститутів громадянського суспільства, національної безпеки і оборони, в економічній, соціальній та гуманітарній сферах, в екологічній сфері і сфері техногенної безпеки, а також засади зовнішньої політики України. Цим законом визначається організаційно-функціональна структура системи національної безпеки, зокрема й у сучасних умовах гібридної війни на теренах Сходу України [11].

Воєнна доктрина України затверджена Указом Президента України від 24.09.2015 року № 555/2015 про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 02.09.2015 року «Про нову редакцію Воєнної доктрини України» [12]. Нова редакція Воєнної доктрини України є системою поглядів на причини виникнення, сутність і характер сучасних воєнних конфліктів, принципи і шляхи запобігання їх виникненню, підготовку держави до можливого воєнного конфлікту, а також на застосування воєнної сили для захисту державного суверенітету, територіальної цілісності, інших життєво важливих національних інтересів, яка базується на Стратегії національної безпеки України і Закону України «Про оборону України»

та відредагована відповідно до сучасного внутрішнього і зовнішнього соціально-економічного та воєнно-політичного становища України.

Указ Президента України № 73/2017 від 22.03.2017 року «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29.12.2016 року «Про Державну програму розвитку Збройних Сил України на період до 2020 року», у якому на підставі розглянутого проєкта Державної програми розвитку Збройних Сил України на період до 2020 року, розробленої Міністерством оборони України на основі положень Стратегічного оборонного бюлетеня України, рекомендується Президентові України затвердити Державну програму розвитку Збройних Сил України на період до 2020 року, а Кабінету Міністрів України – забезпечити виконання Державної програми розвитку Збройних Сил України на період до 2020 року та інформувати щороку до 31 березня про підсумки виконання Державної програми розвитку Збройних Сил України на період до 2020 року за попередній рік [13].

Указ Президента України № 691/2014 від 27.09.2014 року «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 27.09.2014 року «Про заходи щодо удосконалення державної військово-технічної політики» запроваджувалась низка секретних заходів щодо припинення експорту до РФ товарів військового призначення та подвійного використання з метою їх військового кінцевого використання РФ, за винятком космічної техніки, яка застосовується для досліджень та використання космосу в мирних цілях у рамках міжнародних космічних проєктів [14].

Указ Президента України від 03.11.2014 року № 8 42/2014 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 12.09.2014 року «Про комплекс заходів щодо зміцнення обороноздатності держави та пропозиції до проєкту Закону України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» за статтями, пов'язаними із забезпеченням національної безпеки і оборони України», вводив у дію такий комплекс заходів [15]: перегляд порядку комплектування ЗС України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань особовим складом, сформованим на добровільній основі, передбачивши, зокрема, укладання короткострокових контрактів на проходження військової служби; впровадження заходів щодо відновлення початкової військової підготовки у загальноосвітніх навчальних закладах; опрацювання питання формування оптимальної моделі забезпечення безпеки України, зокрема

щодо укладання багатостороннього міжнародного договору або двосторонніх міжнародних договорів України з іншими державами про надання Україні дієвих гарантій безпеки для захисту її суверенітету і територіальної цілісності; розробка пропозиції щодо вдосконалення системи мобілізаційної підготовки та мобілізації; забезпечення вирішення питання щодо збільшення у військових формуваннях та правоохоронних органах України кількості посад, що заміщуються цивільними працівниками; розробка і внесення на розгляд ВР України законопроєкту про систему державного прогнозування та стратегічного планування; розробка проєкту концепції розвитку сектору безпеки і оборони України; впровадження заходів щодо позбавлення в установленому порядку Міністерства оборони України невластивих йому функцій з управління об'єктами державної власності, з реалізації надлишкового військового майна майна, що набуло непридатного стану для подальшого використання ЗС України; встановлення винагороди особовому складу ЗС України, інших військових формувань та правоохоронних органів України за безпосередню участь у воєнних операціях залежно від складності виконуваних бойових завдань; невідкладне опрацювання питання розширення виробництва товарів військового призначення та подвійного використання, для чого організувати інвентаризацію основних засобів виробництва підприємств ОПК; впровадження заходів щодо вдосконалення національної системи стандартизації і кодифікації товарів військового призначення та подвійного використання, модернізації ОПК, впровадження науково-технічних (експериментальних) розробок у виробництво товарів військового призначення та подвійного використання; забезпечення спрощеного порядку прийняття на озброєння ЗС України зразків озброєння, військової та спеціальної техніки; розробка разом із Державною службою України з надзвичайних ситуацій плану розмінування територій Донецької та Луганської областей, а також пропозиції щодо актуалізації Положення про територіальну оборону України.

Указ Президента України № 831/2019 від 08.11.2019 року Про Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 02.11.2019 року «Про Міжвідомчу комісію з питань оборонно-промислового комплексу» затвердив положення щодо функціонування цієї комісії, яка є робочим органом Ради національної безпеки і оборони України з такими функціями [16]: концептуальних засад, пріоритетних напрямів та рішень з питань держав-

ної військово-технічної і військово-промислової політики та функціонування оборонно-промислового комплексу; реалізації науково-технічної, інвестиційної та інноваційної політики у сфері розроблення, виробництва, модернізації та ремонту озброєння і військової техніки, реформування та розвитку оборонно-промислового комплексу, збереження і розвитку виробничих потужностей та кадрового потенціалу підприємств оборонно-промислового комплексу; удосконалення координації та контролю діяльності органів виконавчої влади у сфері реалізації державної військово-технічної і військово-промислової політики; проектів нормативно-правових актів, концепцій, державних програм, міжнародних договорів України з питань реалізації державної військово-технічної і військово-промислової політики та функціонування оборонно-промислового комплексу; проекту Закону України про Державний бюджет України за статтями, пов'язаними із забезпеченням національної безпеки і оборони України, зокрема фінансуванням потреб оборонно-промислового комплексу та його розвитку, розробленням, виробництвом, модернізацією та ремонтом озброєння і військової техніки; вирішення проблемних питань реалізації військово-технічної і військово-промислової політики та функціонування оборонно-промислового комплексу.

Закон України «Про оборонні закупівлі» № 808-IX від 17.07.2020 року визначає загальні правові засади планування, порядок формування обсягів та особливостей здійснення закупівель товарів, робіт і послуг оборонного призначення для забезпечення потреб сектору безпеки і оборони, а також інших товарів, робіт і послуг для гарантованого забезпечення потреб безпеки і оборони, а також порядок здійснення державного і демократичного цивільного контролю у сфері оборонних закупівель [17]. Метою цього Закону є визначення правових засад для забезпечення матеріально-технічних і наукових потреб сектору безпеки і оборони держави шляхом ефективного та прозорого здійснення оборонних закупівель із дотриманням заходів захисту національних інтересів, створення конкурентного середовища, запобігання корупції у сфері оборонних закупівель, розвитку добросовісної конкуренції, а також ефективного та прозорого планування, реалізації і контролю за здійсненням оборонних закупівель. Цей Закон також передбачає гармонізацію законодавства України у сфері оборонних закупівель із положеннями Директиви 2009/81/ЄС відповідно до Угоди про Асоціацію між Україною, з однієї

сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони.

Закон України «Про оборону України» № 1932-XII від 06.12.1991 року зі змінами встановлює засади оборони України, а також повноваження органів державної влади, основні функції та завдання органів військового управління, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, обов'язки підприємств, установ, організацій, посадових осіб, права та обов'язки громадян України у сфері оборони [18].

Закон України «Про Збройні Сили України» № 1934-XII від 06.12.1991 року зі змінами визначає функції, склад Збройних Сил України, правові засади їх організації, діяльності, дислокації, керівництва та управління ними [19].

Розпорядження КМ України «Про схвалення Концепції Державної цільової програми реформування та розвитку оборонно-промислового комплексу України на період до 2020 року» від 20 січня 2016 року № 19-р, в якій визначалось, що вітчизняний оборонно-промисловий комплекс не має змоги задовольнити потреби Збройних Сил, інших утворених відповідно до законів військових формувань у сучасному озброєнні та військовій техніці в умовах проведення антитерористичної операції, в особливий період, а також для забезпечення обороноздатності країни у мирний час, що загрожує національній безпеці. У ній перелічувались причини появи цієї проблеми в діяльності оборонно-промислового комплексу. Концепцією визначалась програма, метою якої є створення умов для підвищення рівня функціонування оборонно-промислового комплексу, що дасть змогу задовольнити потреби Збройних Сил, інших утворених відповідно до законів військових формувань у сучасному озброєнні та військовій техніці, а також сприятиме створенню та розвитку цілісної системи оборонно-промислового комплексу на принципах збалансованості відповідно до потреб внутрішнього та зовнішнього ринку і визначеної ресурсної бази розв'язання її завдань [20].

Розпорядження КМ України «Про схвалення Стратегії розвитку оборонно-промислового комплексу України на період до 2028 року», яка розроблена на виконання Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України, затвердженої Указом Президента України від 14 березня 2016 р. № 92/2016 [21]. Ця стратегія є основою для розроблення нових та перегляду наявних нормативно-правових актів (у тому числі державних цільових програм) у сфері розвитку та функціонування

оборонно-промислового комплексу Розроблення Стратегії зумовлено необхідністю перегляду державними інституціями України ролі оборонно-промислового комплексу в контексті нейтралізації внутрішніх та зовнішніх загроз національній безпеці, а також інтенсифікації економічного зростання держави. Стратегія визначає довгострокові пріоритети державної військово-промислової політики, а також напрями реалізації державних цільових програм реформування та розвитку оборонно-промислового комплексу в середньостроковій перспективі. Координація виконання та контроль за реалізацією Стратегії здійснюються Мінекономрозвитку. Мінекономрозвитку для забезпечення ефективності реалізації державної військово-промислової політики проводить раз на рік моніторинг виконання Стратегії та реалізації реформи оборонно-промислового комплексу. Щорічні результати такого моніторингу є основою для перегляду основних напрямів реалізації Стратегії у 2023 році. Для забезпечення прозорості, відкритості та неупередженості до проведення оцінювання ефективності реалізації Стратегії можуть бути залучені міжнародні експерти, наукові установи тощо. У разі істотної зміни умов функціонування економіки та/або зміни стратегічних пріоритетів загальнодержавної політики, зокрема з урахуванням міжнародної практики, підходи до інституційної моделі формування та реалізації державної військово-промислової політики можуть бути переглянуті.

Перелічені нормативно-правові акти України на сьогодні є правовою основою протидії загрозам національній безпеці в умовах гібридної війни та системи забезпечення національної безпеки держави.

Система забезпечення національної безпеки є однією із основних складових частин системи національної безпеки. Вона утворює сукупність взаємопов'язаних та взаємообумовлених суб'єктів забезпечення національної безпеки (посадові особи держави, органи державної влади та місцевого самоврядування, державні установи та заклади, сили та засоби сектору безпеки, інститути громадянського суспільства, окремі громадяни), об'єднаних цілями та завданнями щодо захисту національних інтересів та механізмів (інституційних, організаційних, правових та інших), які забезпечують їх узгоджену діяльність вказаних суб'єктів на основі чинного законодавства [22].

Іншими складовими частинами системи національної безпеки є: суб'єкти забезпечення

національної безпеки (органи державної влади та місцевого самоврядування, інститути громадянського суспільства, окремі громадяни, ЗМІ); об'єкти національної безпеки (національні матеріальні й духовні цінності, інтереси особи, суспільства, держави); сукупність інструментів влади (політичних, економічних, воєнних, інформаційних), які можуть бути використані для підтримки належного рівня захищеності національних інтересів (збройні сили, спецслужби, підприємства оборонно-промислового комплексу, дипломатичні засоби, державні та мобілізаційні резерви, інші ресурси, які цілеспрямовано спрямовуються на захист національних інтересів); масив чинного національного законодавства, який визначає пріоритети державної політики національної безпеки, офіційні погляди стосовно підходів, принципів та механізмів захисту національних інтересів; національні джерела та суб'єкти (фізичні та юридичні особи), які породжують загрози реалізації національних інтересів; множина зовнішніх і внутрішніх факторів національної безпеки (до вказаних факторів можна віднести не тільки змінні, зокрема, ті, які характеризують тенденції, показники, цілі, а й інші системи, наприклад, міжнародні структури безпеки, цілі та наслідки їх діяльності тощо).

Такі складові частини системи національної безпеки, як: сукупність суб'єктів та об'єктів забезпечення національної безпеки; сукупність інструментів влади; джерела та суб'єкти, які породжують загрози національним інтересам – більшою мірою є структурними, а такі складові частини, як масив законодавства та фактори національної безпеки, визначають умови та завдання системи національної безпеки та є функціональними. Деякі складові частини системи національної безпеки є відносно статичними, а інші – більш динамічними щодо змін у просторі і часі [23].

Система національної безпеки з точки зору системного підходу у процесі взаємодії особи, суспільства, органів державної влади та місцевого самоврядування щодо забезпечення національної безпеки, з урахуванням взаємозв'язків між ними та середовища їх існування, можна розглядати як відкриту, динамічну, соціальну систему, функціонування якої спрямовано на захист національних інтересів держави [24].

Під соціальною системою зазвичай розуміють сукупність соціальних явищ та процесів, основним елементом яких є люди, їх взаємодія, відносини та зв'язки [25]. Відкритою системою з точки зору теорії систем є система, яка безперервно

взаємодіє зі своїм середовищем, і дана взаємодія може прийняти форму інформації або матеріальної трансформації на межі з системою [26]. Динамічною системою вважається система, яка під дією зовнішніх і внутрішніх сил змінює свій стан у часі [27]. Розвиток цих систем передбачає такі зміни їхньої структурної організації, які ведуть до більш ефективного виконання системою своїх основних функцій.

Тому в структурно-функціональному аналізі системи національної безпеки, зокрема пошуку шляхів оптимізації її структури, уточненні завдань суб'єктів забезпечення національної безпеки, головна увага має приділятися передусім динамічним елементам. Залежно від суб'єкта забезпечення національної безпеки, який відіграє провідну роль в аналізі факторів національної безпеки та в ухваленні відповідного управлінського рішення, можна розглядати національну, державну і суспільну безпеку як складові частини системи національної безпеки, що взаємно доповнюють та певним чином контролюють одна одну у визначенні національних пріоритетів, загроз національній безпеці, пошуку шляхів протидії вказаним загрозам тощо (рис. 2).

Оскільки життя суспільства розгортається в різних сферах (економічній, політичній, екологічній, інформаційній та інших) і в кожній із них можлива дія факторів, які породжують загрози національній безпеці й одночасно можливості щодо їх нейтралізації, систему національної безпеки також можна розглядати як сукупність взаємопов'язаних складових частин національної безпеки за вказаними сферами [28].

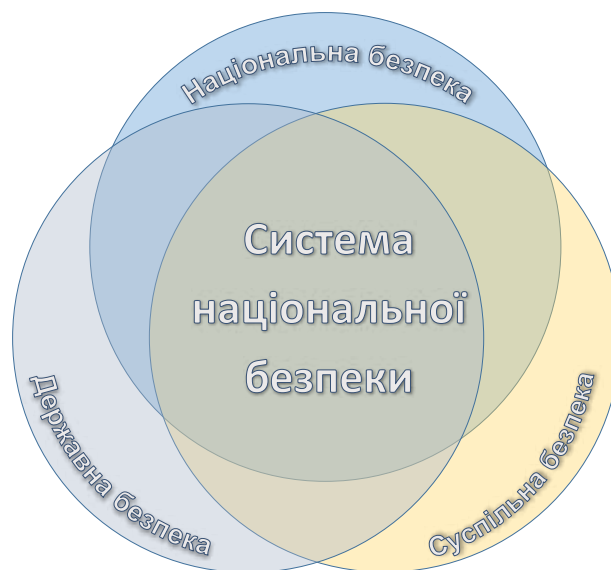

Рис. 2. Складники системи національної безпеки

Висновки. Таким чином, динаміка впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на національну безпеку, які одночасно впливають і на міжнародну безпеку, зумовлює необхідність постійної реорганізації, створення та ліквідації тих чи інших складових частин системи забезпечення національної безпеки, зокрема й тих, які одночасно інтегровані як у систему національної безпеки, так і у відомчі, регіональні та міжнародні системи безпеки. Тому організаційно-правові основи протидії загрозам національної безпеки в умовах сучасних гібридних загроз теж необхідно змінювати та вдосконалювати залежно від змін зовнішньої і внутрішньої соціально-економічної та воєнно-політичної обстановки.

Список літератури:

1. Мартинюк В.В. Гібридні загрози Україні і суспільна безпека. Досвід ЄС і східного партнерства. URL : https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/blok_XXI-end_0202.pdf (дата звернення: 27.05.2021).
2. Світова гібридна війна: український фронт : монографія / за заг. ред. В.П. Горбуліна. Київ : НІСД, 2017. 496 с.
3. Тиханючев О.В. «Гібридні» війни: історія, сучасне становище, основи протидії. *Національна безпека / nota bene*. 2019. № 1. С. 39–48.
4. Глазов О.В. Національна безпека: сутність, ознаки, концепція та геополітичні чинники. *Політологія. Наукові праці*. 2011. Вип. 143, Т. 155. С. 42–46.
5. Ліпкан В.А. Національна і міжнародна безпека у визначеннях та поняттях. Серія: Національна і міжнародна безпека. 2-ге вид., доп. і переробл. Київ : Текст, 2008. 400 с.
6. Ліпкан В.А. Національна безпека України: нормативно-правові аспекти забезпечення. Київ : Текст, 2003. 180 с.
7. Возженников А.В. Национальная безопасность: теория, политика. Стратегия. Москва : НПО «МОДУЛЬ», 2000. 240 с.
8. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України» : Указ Президента України від 04.03.2016 р. № 92/2016. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92/2016#Text> (дата звернення: 27.05.2021).

9. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про Стратегію національної безпеки України» : Указ Президента України від 14.09.2020 р. № 392/2020. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text> (дата звернення: 28.05.2021).

10. Про національну безпеку України : Закон України із змінами і доповненнями від 21.06.2018 р. № 2469-VIII (2469-19). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 28.05.2021).

11. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010 р. № 2411-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text> (дата звернення: 01.06.2021).

12. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про нову редакцію Воєнної доктрини України» : Указ Президента України від 24.09.2015 р. № 555/2015. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555/2015#Text> (дата звернення: 01.06.2021).

13. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29.12.2016 р. «Про Державну програму розвитку Збройних Сил України на період до 2020 р.» : Указ Президента України від 22.03.2017 р. № 73/2017. URL : <https://www.president.gov.ua/documents/732017-21498> (дата звернення: 02.06.2021).

14. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 27.09.2014 р. «Про заходи щодо удосконалення державної військово-технічної політики» : Указ Президента України від 27.09.2014 р. № 691/2014. URL : <https://www.president.gov.ua/documents/6912014-17592> (дата звернення: 02.06.2021).

15. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 12.09.2014 р. «Про комплекс заходів щодо зміцнення обороноздатності держави та пропозиції до проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2015 р.» : Указ Президента України від 03.11.2014 р. № 842/2014. <https://president.gov.ua/documents/8422014-17959> (дата звернення: 02.06.2021). 16. Про Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 02.11.2019 р. «Про Міжвідомчу комісію з питань оборонно-промислового комплексу» : Указ Президента України від 08.11.2019 р. № 831/2019. URL : <https://www.president.gov.ua/documents/8312019-30377> (дата звернення: 02.06.2021).

17. Про оборонні закупівлі : Закон України від 17.07.2020 р. № 808-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/808-20#Text> (дата звернення: 03.06.2021).

18. Про оборону України : Закон України від 06.12.1991 р. № 1932-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text> (дата звернення: 03.06.2021). 19. Про Збройні Сили України : Закон України від 06.12.1991 р. № 1934-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12#Text> (дата звернення: 03.06.2021).

20. Про схвалення Концепції Державної цільової програми реформування та розвитку оборонно-промислового комплексу України на період до 2020 р.» : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.01.2016 р. № 19-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/19-2016-%D1%80#Text> (дата звернення: 03.06.2021).

21. Про схвалення Стратегії розвитку оборонно-промислового комплексу України на період до 2028 р. : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 червня 2018 р. № 442-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/442-2018-%D1%80#Text> (дата звернення: 03.06.2021).

22. Лисецький Ю.М., Семенюк Ю.В., Павленко Д.Г. Аналіз чинників, що впливають на систему забезпечення національної безпеки України в умовах гібридної війни. *Вісник воєнної розвідки*. 2020. № 60. С. 99–103.

23. Ситник Г.П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади): підручник. Київ : НАДУ, 2012. 544 с.

24. Уемов А.М. Системный подход и общая теория систем. Москва : Мысль, 1978. 272 с.

25. Луман Н. Социальные системы: очерк общей теории / пер. с нем. И.Д. Газиева; под ред. и со вступ. ст. Н.А. Головина. Санкт-Петербург : Наука, 2007. 641 с.

26. Берталанфи Л. История и статус общей теории систем. Москва : Наука, 1973. 364 с.

27. Биркгоф Дж. Динамические системы. Москва : ОГИЗ, 1999. 480 с.

28. Богданович В.Ю., Семенченко А.І., Єгоров Ю.В., Бортник О.О. Теоретико-методологічні засади забезпечення національної безпеки держави у її визначальних сферах : монографія. Київ : Видавництво Кий, 2007. 370 с.

Lysetsyi Yu.M., Pavlenko D.G., Semenyuk Yu.V. NATIONAL SECURITY OF UKRAINE: ORGANIZATIONAL AND LEGAL ASPECTS

In conditions of contemporary hybrid threats the system of national security of Ukraine requires continuous improvements and dynamic changes, in particular, of its organizational and legal aspects. The article considers basic elements of national security, its organizational structure and legal framework, pointing out that social life has numerous dimensions, such as economic, political, ecological, informational etc. And in

every dimension there could emerge factors both bringing about threats to national security and opportunities for their neutralization. In this connection, the system of national security can be defined as a combination of interconnected elements of national security from every dimension. The system of providing national security is one of the main components of the system of national security. It creates the complex of interconnected and interdependent subjects providing national security, such as public officials, public authorities, local authorities, public institutions and organizations, security forces and tools, civil society institutions, and individuals, all sharing goals and tasks of protecting national interests and mechanisms, such as institutional, organizational, legal etc. They all provide for coordinated activity of the above subjects within the limits of current legislation. The dynamics of impact of external and internal factors on the national security, which also impact international security, requires constant reorganization, creation and liquidation of different elements of the system of providing national security. Among them are the elements integrated both into the system of national security and into institutional, regional and international systems of security. For this reason, the organizational and legal foundations of mitigating national security threats in conditions of contemporary hybrid threats also require changes and improvement depending on the changes of external and internal social and economical or military and political situations.

Key words: national security, hybrid threats, system of national security, elements, structure, subjects, legal and regulatory instruments.